

- STAATSLIEDEN - UIT DEN WERELDOORLOG.

Théophile Delcassé.

Torsten en legerhoofden gaan vóór... in oorlogstijd! „Oorlog” immers beteekent, dat staatslieden en diplomaten hun laatste woord gesproken hebben, de verschillen niet konden bijleggen, de levensbelangen niet met elkander in overeenstemming konden brengen, het kluwen niet konden ontwarren, — en dat geen andere oplossing mogelijk werd geacht dan die door het zwaard.

Dan treedt Von Bülow op den achtergrond en Hindenburg komt uit zijn onbekendheid naar voren!

Geen wonder dus, dat we allereerst de aandacht vroegen voor de leiders en aanvoerders der volkeren *op het slagveld*.

Toch wenschen we niet eenzijdig te zijn.

Immers, zelfs terwijl de oorlogsfakkels steeds feller brand aanticht, *blijft* de diplomatie den krijg steunen, zooveel zij kan. Op den Balkan b.v. is de laatste weken en maanden een diplomatieke strijd gevoerd, die in felheid voor den strijd op 't slagveld niet onder deed.

Onder hen, die ook nu nog grooten invloed uitoefenen op het verloop van den oorlog, hebben dan ook de staatslieden, hoewel niet de *eerste*, dan toch hun *eigen* plaats!

Meer dan één zelfs... verdween reeds van het tooneel.

Berchtold, de Oostenrijker... Venizelos, de Griek... en Delcassé...

Of Delcassé, sinds 't uitbreken van den oorlog minister van Buitenlandsche Zaken in Frankrijk, werkelijk influenza heeft gehad en tengevolge daarvan in zijn gezondheid is geschokt, gelijk men zegt, doet minder ter zake.

Een krachtig bewindsman, een vast-trapper, een man van staal en graniet gelijk hij, zou liever op zijn post zijn bezweken, zoolang hij meende er voor zijn levensidealen nuttig te kunnen zijn, dan om wat koorts en krachtsverzwakking zijn taak te hebben opgegeven.

Neen, noch heele noch halve tegenspraak zal de overtuiging kunnen uitroeien, zoo in Frankrijk als daarbuiten, dat Delcassé ging, omdat hij niet meer geloof te kunnen bereiken, wat hij voor Frankrijk als ideaal had gesteld.

Die hoofdgedachte moeten we vooral vasthouden.

Wat dan tenslotte de *aanleiding* is geweest in politieken zin, dat hij aftrad, doet er minder toe. „Men” zegt, dat hij verschil van meening kreeg met Viviani, Millerand en andere ministers over de vraag, of ook Frankrijk zou deelnemen aan de nieuwe Balkan-expeditie, die de „bondgenooten” thans van Saloniki uit begonnen zijn, om Servië in den uitersten nood bij te staan.

Delcassé zou daar tégen zijn geweest.

Het kan best zijn... het doet er weinig toe... maar de allerjongste Balkan-gebeurtenissen hebben, naar allen schijn, zulk een stoot toegebracht aan zijn luchtkasteel van Frankrijks toekomst, dat hij moedeloos het roer van Frankrijks buitenlandsche politiek, zóó lang door hem direct of indirect omklemd, glippen laat.

Ook dáárin toont hij zich dan „staatsman,” gelijk hij werkelijk is, torenhoog uitstekend boven de diplomaatjes en politikasteren, die in Frankrijks staatkundig leven zoo welig tieren, mannen van dertien in het dozijn!

Delcassé ware op zijn plaats geweest in het Frankrijk van Lodewijk XIV en Napoleon. Kon Frankrijk door de

gewijzigde omstandigheden niet meer komen gehéél vooraan, staan aan de *spits* der natiën, het kon nog wél een eerste plaats innemen en veel herwinnen van zijn vroegeren luister.

Die gedachte bezielde Delcassé's politiek.

Die gedachte deed den *staatsman* juichen bij het uitbreken van dezen krijg, al vertrouwen we, dat de *mensch* van weedom zal ineengekrompen zijn, ziende de zee van jammer, die de Oorlog over „la belle France” uitstortte.

Is het, dat hij nu wanhoopt aan de vervulling van zijn ideaal, en dat hij dáárom zich terugtrekt in het private leven?

We weten het niet,.... maar, niet waar? het zou niet te verwonderen zijn!

Als Christenen erkennen wij de waarheid van Gods Woord, dat zoo waarschuwend er den nadruk op legt: „Gerechtigheid verhoógt een volk. ....”

Gerechtigheid alleen baant den weg tot de ware glorie!

En nu pleiten we geen enkel volk vrij, allerminst het onze! Maar is het niet alzoo, dat daar toch twee groote óngerechtigheden liggen in Frankrijks verleden: de uitdrijving der Hugenooten en de tuimeldans der Revolutie?...

Delcassé was in Frankrijk de man van het „imperialisme.”

De vertegenwoordiger der expansie-politiek.

Waar in Europa, Engeland ter zee en Duitschland te land zijn volk de loef afstak, daar zocht hij het in uitbreiding van koloniaal bezit, om langs *dien* weg Frankrijks nijverheid, handel, scheepvaart, Frankrijks gansche volksenergie tot steeds grooter inspanning te prikkelen.

Eén groot, samenhangend Noord-Afrikaansch koloniaal rijk, dat voor Frankrijk zijn zou wat Indië voor Engeland was: zie daar zijn ideaal in lijn en teekening gebracht!

Maar op dien weg ontmoette hij mededingers.... De jacht was gezócht....

Eerst was het Engeland, dat in 't laaat der vorige eeuw om Fashoda, zijn bondgenoot van tháns 'n ultimatum thuis zond... waarvoor Frankrijk bóóg....

Delcassé was toch ook wel 'n praktisch staatsman.

Tegen de Engelsche krijtrotzen zou hij zich 't hoofd te pletter geloopen hebben, dies zocht hij 't in ándere richting, vond bij koning Eduard een willig oor, kreeg van Engeland den noodigen ruggesteun, mits hij Brittanjes jachtveld ontzag, — en keerde van toen af de spits zijner politiek tegen Duitschland.

't Verbond met Rusland bracht hij

mée tot stand.

In de Marokko-crisis reeds trad hij zóó uitdagend tegen Duitschland op, dat het reeds tóén tot een oorlog zou gekomen zijn, indien hij zich niet tijdig als minister van Buitenlandsche Zaken teruggetrokken had.

Maar *in* of *buiten* het kabinet: hij bleef de man der anti-Duitsche politiek. En toen dan ook in 1914 werkelijk de wereldoorlog uitbrak en in Frankrijk een oorlogs-kabinet werd gevormd, was hij *jure suo* de man van de Buitenlandsche politiek.

Ging 't hem om den Elzas en Lotharingen?

Ja, ook. Maar zijn politiek reikte véél verder!

Duitschland, hij zag het, was Europa voor zijn spankrach' te eng, — het zocht een *wereld-positie*.

En, dát begreep Delcassé, náást Engeland en Duitschland was dan voor *zijn* Frankrijk geen plaats meer. Alleen al Duitschland de zenuw zijner kracht werd doorgesneden zou Frankrijks wereld-positie, gelijk hij zich die droomde verzekerd zijn geweest.

Met den Balkan vóór de „entente” zou Duitschland omsingeling voltooid zijn geweest. ....

Breukt het daarentegen door de Balkan-poort heen, dà heeft het zich via Konstantinopel den overland-weg naa Azië en Afrika gebaad. ....

En op dát kritieke moment treedt Delcassé af.

Omdat hij vreest, dat zijn levensarbeid schipbreuk lijdel zal?

P. Br.

